

NOVI ČAS

„NOVI ČAS,“

izhaja vsak petek ob
12. uri dopoldne. Ured-
ništvo in upravnništvo
je v Gosposki ulici
št. 6 drugo dvorišče.

LIST STANE:

za celo leto . . . 4 K
„manj premožne 3 „
„Nemčijo . . . . 5 „
„posamezne št. 8 v
Oglasi po dogovoru.

Štev. 35.

V Gorici, 27. avgusta 1914.

Leto V.

Ob grobu Sv. Očeta Pija X.

„Ubog sem bil rojen, ubožno sem živel in kot ubog želim umreti!“ — To stoji v oporoki Sv. Očeta in te besede nam najlepše označujejo njega kot imejitelja najvišje oblasti in kot namestnika Kristusovega tukaj na zemlji. Ni mu bilo za to, da bi ga kralji in cesarji obiskovali, da bi se mu klanjali učenjaki, da bi ga povzdigovalo časopisje. Edina njegova skrb — to nam povedo zgornje besede — in vse njegovo hrepenenje in delovanje je imelo le en sam smoter: Kristusa in njegova načela v človeški družbi uveljavljati ter varovati pravice njegove in njegove Cerkve. Pozabil je pri tem na brate in sorodnike, ki jim ni zapustil prav nič; in prav milo je čitati v njegovi oporoki, kako on, najvišji dostojanstvenik na svetu, prosi Sveto Siličo, naj bi po njegovi smrti njegovim priletnim sestram dajala podpore mesečno 300 lir. Izrecno prosi tudi, da bodi njegova pogrebna slavnost kolikor mogoče preprosta, ter izraža željo, da bi ga pokopali ne na kakem vidnem mestu v baziliki sv. Petra, ampak globoko v prostorih pod njo, kamor se le malokdo izgubi. Neznana oseba mu je bila podarila 100.000 lir v izboljšanje borgega stanja, v katerem žive njegovi bratje. Ni te vsote on bratom izročil, dasi bi jo bil lahko, ampak prepušča odločitvi svojega naslednika, če hoče on to storiti ali ne. Svojim nečakom je zapustil ne veliko vsoto 10 tisoč lir, pa tudi tu prepušča svojemu nasledniku, da to izroči ali ne, kakor se njemu boljše zdi. Tako se nam kaže Sv. Oče res kakor Kristus, ki ga je zastopal tu na svetu. Ubog, ponižen od srca in poln le ene želje, izvrševati voljo Tistega, ki ga je poslal.

Iz življenja Pija X.

Sveti Oče papež Pij X. je bil rojen 2. junija 1835 v mali vasi Riese, nedaleč od Trevisa v sosednji Benečiji. Tedaj je bila ta dežela še pod Avstrijo. Torej je bil Sv. Oče rojen Avstrijec. Oče njegov Ivan Krst. Sarto je bil občinski sluga in pismonoša. Mati pa Marjeta, rojena Sanson, je bila šivilja. Družina je bila velika, saj je štela 9 otrok. Pokojni

papež je bil med njimi najstarejši. Krščen je bil takoj drugi dan po svojem rojstvu 3. junija ter je dobil pri krstu ime Jožef Melhijor. Krstni boter mu je bil očetov brat Anton Sarto. Stariši so bili revni in so morali trdo delati noč in dan, da sta mogla pošteno preživeti sebe in svojo veliko družino. Mali deček je bil zelo nadarjen. Njegovi učitelji so kmalu opazili, da ima jako bistro glavo in da bo še kaj iz njega. O Veliki noči l. 1846 je prijel prvo sv. obhajilo. Ljudsko šolo je obiskoval najprvo v Riese, potem pa je bil vpisan v gimnazijo v bližnjem Castelfranco. Moral je hoditi vsaki dan v mesto in domov, kakor to delajo dijaki naših okoličanskih vasi. Oče mu je umrl l. 1852, ko je bil že v bogoslovnem semenišču v Padovi. Bil je pri svojih študijah vedno prvi. Dne 18. septembra l. 1858 je bil Jožef Melhijor Sarto posvečen v mašnika. Drugi dan, 19. septembra, je imel svojo prvo sv. mašo v domači vasi. Potem je bil kaplan pri župni cerkvi v Castelfranco. Deset let je tako kaplanoval. Nato je bil premeščen kot župnik v Salzano, kjer si je s svojo ljubeznivostjo in dobrotljivostjo pridobil srca vseh. Bil je duhovnik res po srcu Jezusovem in vzgleden v vsakem oziru. L. 1875 ga je škof poklical v Treviso in ga tam imenoval za kanonika stolne cerkve. Tu je deloval tudi kot profesor bogoslovja v semenišču in pozneje še kot generalni vikar. Jeseni l. 1884 je bil izvoljen za škofa v Mantovi. Tedaj je Leon XIII. baje rekel: »Sarto je najzaslužnejši in najljubeznivejši med škofi!« V znak svojega velikega spoštovanja mu je tedaj papež podelil tudi silno lep naprsni križ. Kot škof je vso svojo skrb posvečeval duhovščini, med ljudstvom pa je napravil konec verski mlačnosti. Posebno skrb je posvečeval tudi šolstvu in duh. semenišču. Bil je brezmejno radodaren in deloval na shodih in v društvih za zmanjšanje bede med ljudstvom. Ni čuda, da je bilo vse žalostno, ko je l. 1893 zapustil Mantovo.

Papež Leon XIII. ga je namreč 12. junija 1893 imenoval za kardinala, 3 dni pozneje pa ga je določil za patrijarha v Benetkah. Tudi v svoji palači v Benet-

kah je živel silno preprosto. Njegove tri sestre Roza, Amalija in Marija, ki se niso bile poročile, so šle k njemu in skrbele za njegovo gospodinjstvo. Dasi sestre patrijarha in kardinala, so v beneški palači vedno ostale preproste ženske z dežele. Novi patrijarh je bil zelo radodaren, takò da so prišle njegove sestre dostikrat celo za hrano v zadrego. Sam je ostal ubog in preprost. Ko je bil imenovan za patrijarha in kardinala, si je bil nabavil za okoli 100 lir obleko svojega prednika. Seveda je bila ta obleka izgubila barvo, da ni bila več rdeča, kakor bi morala biti pri kardinalu, ampak je postajala vedno bolj bleda. Toda Jožef Sarto radi tega ni prišel v zadrego. Dovtipno se je takoj pošalil: »Kaj? Morda je pa to znamenje, da postajem papež!« — Beneški reveži so ga kmalu vsi poznali. Dan za dnem so bili pri njem. Kdor je iskal pri njem sveta in tolažbe, je našel v njem najboljšega očeta, prijatelja. Kmalu je bil mož, ki ga je v Benetkah vse poznalo in vse rado imelo. Toda novi patrijarh je v Benetkah znal pokazati tudi svojo jekleno voljo, posebno tedaj, če je moral različne slabe navade v verskem življenju iztrebljati. Tu je bil trden kot skala in ničesar drugega ni imel pred očmi kot le čast Božjo in pa rešitev nesmrtnih duš. Svojo posebno skrb je posvetil v Benetkah tudi katoliškemu časopisju, za katero je žrtvoval neštete vsote. Različne razvade v cerkvah glede petja je v posebnem odloku l. 1895 strogo prepovedal. Mnogo je deloval tudi za izboljšanje stanja delavcev; za izobrazbo mladine, pri ustanavljanju kmečkih posojilnic in delavskih podpornih blagajn, uspešno je tudi posredoval pri nekem štrajku v drž. tobačnih tovarnah. Vse to mu je pridobilo v delavskih krogih največji ugled. »Moli in delaj!« o tem je dostikrat pridigoval in slavil v svojih govorih mnogokrat one, ki si služijo kruh z delom svojih rok. Celó pri italijanskem kralju Viktorju Emanuelu samem je bil v velikih časteh. V aprilu l. 1903 so slavili položitev temeljnega kamna novemu zvoniku pri baziliki sv. Marka. Pri tej priliki je prišel v Benetke kmalu potem tudi kralj Viktor

Emanuel. Kardinal ga je obiskal. Kralj ga je sprejel z največjo ljubeznivostjo in se dolgo časa z njimi pomenkoval. Kaj bi bil kralj tedaj z njim govoril, če bi bil vedel, da postane ta kardinal čez 3 mesece papež!

20. julija l. 1903 je umrl papež Leon XIII. — Dne 26. julija se je patrijarh kardinal Jožef Sarto podal v Rim v konklave k volitvi papeža. Nešteti so se bili zbrali polni ljubezni okrog njega. S solzami v očeh in globoko ginjen se je ločil od morja, ki je je imel tako rad, in od svojih Benetk, ki jih je ljubil iz celega srca. »Živ ali mrtev«, je rekel, ko se je poslavljaj od svojih vernikov, »upam, da vas zopet vidim. Med tem pa molite za me in za konklave!« — Tako je bil prepričan, da bode svoje drage v Benetkah kmalu zopet videl, da si je na postaji v Benetkah kupil žel. listek v Rim in nazaj. Nikdar več ni mogel te karte porabiti. Nikdar več ni videl svojih Benetk. Tisto železniško karto pa si je ohranil kot spomin na najlepše dni v svojem življenju. Pozneje, ko ga je obiskal lani v Solunu umorjeni grški kralj Jurij, in mu je hotel Jožef Sarto dati v spomin nekaj res redkega, pa mu je dal tisto karto z besedami: »Dam Vam najljubše, kar imam.«

Dne 31. julija se je pričel konklave in 4 dni pozneje, 4. avg. 1903, je izšel kardinal Jožef Sarto kot novoizvoljeni papež z njega. Dolgo, dolgo se je upiral, ko so mu prigovarjali, naj sprejme najvišjo čast, a obenem tudi najtežje in najodgovornejše breme na svetu. Sprejel je je konečno z besedami, ki jih je govoril Kristus na Oljski gori: »Če ne more iti ta celih od mene, ne da bi ga izpil, naj se zgodi volja Gospodova!« — Kardinal si je izvolil ime Pij, ker je silno spoštoval papeže, ki so nosili to ime!

Dne 4. avg. letos je minilo ravno 11 let, kar se je to zgodilo. Iz borne kmečke niše, iz navadnega kaplana ga je Božja Previdnost pripeljala na najvišje mesto. Ta okolnost mu je pridobila takoj izpočetka simpatije vesoljnega katoliškega ljudstva. Bil je 68 let star, ko je zasedel papeževo mesto. Dasi torej precej v letih, e bil vendar poln najsilnejše volje, hoditi tudi kot papež pri delu za Kristusa in prenovitev sveta v Kristusovem duhu po pravno istih potih, po katerih je hodil kot župnik, škof in patrijarh. Dne 9. avgusta 1903 je bil kronan v baziliki sv. Petra. Svoje delovanje je začel s tem, da je podelil kot namestnik Kristusov blagoslov vsemu katoliškemu svetu, rimskim revečem pa še isti dan 100.000 frankov.

Delovanje Sv. Očeta Pija X.

Dne 4. okt. 1903 je izdal Pij X. svojo prvo veliko okrožnico. Mislili so, da bode postavil tukaj bogve kak bleščeč program, ki bi ga občudovali vladarji in državniki, modroslovci in učenjaki. Toda program se je čisto preprosto glasil: »Vse v Kristusu prenoviti!« — V smislu tega programa je on nastopil kot preobrazitelj onega življenja, ki najbolj najeda v srca kakor posameznih narodov

tako tudi posameznega človeka. Ljudstva v Evropi so se pričela vedno bolj oddaljevati od Boga, celo države so izločile iz svojega delovanja vse, kar spominja na Boga in versko življenje. Celo katoličani, ki so v srečni posesti onih nauk in sredstev, ki edini morejo privedi k pravemu blagostanju tu na zemlji in h konečnemu smotru po smrti človeka in človeško družbo, so se pričeli potapljati vedno bolj v versko mlačnost. Koliko izmed katoličanov je pozabljalo, kaj imamo v Cerkv, v sv. zakramentih in molitvi! Drugi so se pričeli oddaljevati od Cerkev, edine nositeljice polne resnice in milosti tu na zemlji, s tem, da so se udajali novodobnim naukom nekrščanskega modroslovja in rušili celo temelje, na katerih je sezidano naše versko življenje. Zopet drugi so se skušali osvoboditi od cerkvene avtoritete, češ ona naj ostane samo v cerkvi, a na gospodarskem, socialnem, političnem in leposlovnem polju nima nič govoriti in odločevati. Res velike nevarnosti so se dvigale proti Cerkvi, proti verskemu življenju, proti onim smotrom, za katere je človek od Boga ustvarjen. Pij X. je te nevarnosti poznal. Silno težka je bila naloga, ki jo je on hotel izvesti. Oče in pastir je hotel biti cerkvi in človeštvu, pa tudi zdravnik, ki iz ljubezni do bolnika brezobzirno z ostrim nožem vse odstranja iz telesa, kar je gnjilega, gnojnega in nezdruživega. Ne roganje sovražnikov Cerkev, ne upiranje prizadetih v Cerkvi sami, ne zasmehovanje in Kritiziranje različnih večjih in manjših učenjakov niso mogli vplivati na pok. papeža, da bi odnehal od svojih reform.

Nastopil je proti krivim naukom z veliko okrožnico »Pascendi«, ki jo je izdal 8. septembra 1907, v kateri je natanko razložil ter obsodil takozvani modernizem. Kakor bomba je padla v svet ta okrožnica. Zakričali in upili so vsi, ki so bili po njej zadeti, bodisi izven Cerkev ali pa v Cerkvi. »Kdor ni z menoj, ta je proti meni!« tako je govorila okrožnica. Mi katoličani pa smo v tej okrožnici dobili v roke takorekoč katekizem, v katerem gledamo kakor v zrcalu zmote sedanjega časa in spoznavamo resnico, ki se nam jo je držati. 1. sept. 1910 je papež še na poseben način določil, kako se morajo duh. brez izjeme s prisego zavzeti, da modernističnih naukov nikakor nočejo izpovedati, temveč se vedno boriti proti njim.

Velikansko pozornost in neizmerno veselje pri vseh dobrih katoličanih so vzbudili njegovi dekreti glede pogostega sv. obhajila. Poklical je vse h Kristusu, ljudje pa so se čudili, ker jih je klical h Krstusu. Dan 20. decembra 1905 ostane z zlatimi črkami zapisan v cerkveni zgod. do konca sveta. Tedaj je papež s posebnim dekretom pojasnil, kako lahko vsakdo vsak dan pristopa k mizi Gospodovi. Z drugim dekretom, izdanim 5 let pozneje 8. avg. 1910 je določil, da se imajo otroci voditi k prvemu sv. obhajilu takoj ko pričenjajo razločevati slabo in dobro, to je že v 6.—7. letu, in da

tudi oni potem lahko gredo vsak dan k sv. obhajilu. »V Kristusu vse prenoviti!« Tu vidimo, kako je veliki Pij X. svoje geslo prav pri korenini spravil v življenje.

Sv. Cerkev je določena za vse čase. Časi in narodi se spreminjajo. In dasi je Cerkev po Božjem zakonu v svoji ustavi, v svojih zakramentih in naukih nespremenljiva, ima vendar čudovito lastnost, da se lahko prilaga vsem narodom in vsem časom. Pokojni Sv. Oče se je skazal ravno v tem oziru najbolj modernega papeža. V Italiji je preuredil vzgojo duhovskega naraščaja ter ustanovil nov učni red za semenišča. Izdal je tudi enoten katekizem.

L. 1904 dne 19. marca je naročil posebno komisiji, da enotno in novim razmeram primerno uredi in izda vso cerkveno zakonodajo. Velikansko delo je s tem započel, ki se ga prejšnji papeži niti lotiti niso upali.

Uredil je dalje zakonsko pravo glede mešanih zakonov ter postavil jasne odredbe za veljavnost zakona.

V Rimu je preosnoval najvišje cerkvene oblasti, kongregacije, kakor sedanje potrebe to zahtevajo.

Takoj od početka svojega vladanja je obrnil veliko pozornost gojitvi verskega življenja. Dne 22. nov. 1903 je podal obširne in podrobne predpise glede cerkvene glasbe ter leto potem določil, da se imajo za cerkveno petje izdati nove liturgične knjige. Izdal je tudi mnogo prekrasnih okrožnic na čast velikih svetnikov, n. pr. sv. Janeza Zlatousta, sv. Karola Boromeja, sv. Gregorija Velikega, kjer je ponovno navduševal duhovnike in ljudstvo za ljubezen do Kristusa in posvečevanje lastnega življenja.

Posegel je tudi v socialno vprašanje z ozirom na nesporazumljenja, ki so se v tem oziru vnela posebno na Nemškem. Tam je jasno izrekel, da je tudi socialno vprašanje v prvi vrsti versko vprašanje, da moramo tudi na gospodarskem, političnem, socialnem polju sploh imeti Boga in njegovo proslavo pred očmi kot konečni smoter. Radi tega smo tudi tukaj na gospodarskem, socialnem in političnem polju odvisni od cerkvene avtoritete, ki tu na zemlji predstavlja Boga in tolmači Njegovo voljo.

Ravno enajst let je papež Pij X. zavzemal prestol sv. Petra. Kako mogočno se nam kaže v tem času vse njegovo delo. Neupogljiv kot skala je stal, ko je branil prostost sv. Cerkev in njene koristi. Prišel je predsednik francoske republike v Rim. Slovesno je papež protestiral, ker je predsednik obiskal laškega kralja in ga s tem priznal kot kralja tudi rimskega mesta. Vnel se je oster boj med francosko vlado in katoliško cerkvijo. Neupogljivo je papež zavrgel tiste posredovalne predloge, s katerimi je francoska vlada hotela spraviti cerkev v svojo oblast.

Ni iskal priljubljenosti v svojih energičnih korakih, ni iskal slave in časti. On je delal kakor Kristus, ki je iskal povsod le voljo nebeškega Očeta in je bil zato za-

smehovan ter izpostavljen trpljenju do konca. In kakor je rekel Kristus na križu: »Dopolnjeno je!« — tako približno je tudi Pij X. umrl z besedami: »Naj se zgodi volja Božja!« Umrl je združen s Kristusom, kateremu je živel in kigaje ljubil iz celega srca. Brez skrbi in smeljuje je odšel v Njegovem objemu s tega sveta. Kot svetnik je živel, kot svetnik je umrl.

Zadnji dnevi Sv. Očeta.

Smrt sv. Očeta je zadela ves svet popolnoma nepričakovano. Še 6. t. m. je prinesel »Novi Čas« pismo sv. Očeta, kjer poziva kristjane k molitvi radi vojske, ki

je izbruhnila v Evropi. Iskrena njegova želja je bila, da bi vojske ne bilo. In sam je hotel posredovati za mir med državami, pa je bilo že prepozno. On je bil res papež miru in ljubezni. Zato so vplivale novice o izbruhu vojske v Evropi hujše nanj kakor bolezen sama, ki se ga je lotila. Še 18. avgusta se je zatrjevalo, da ni prav nobene nevarnosti pri kataru, ki ga je papež dobil v soboto ali nedeljo. Toda 19. avgusta so morali žal že ugotoviti, da se bolezen v njegovih pljučih silno širi. Kmalu so vedeli, da ni nobene pomoči več. V največjem miru je prejel sv. Oče zakramente za umirajoče. Umrl je ob 1.10 popolnoči v četrtek 20. avgusta. Poku-

pan je bil 22. t. m. prejšnjo soboto zvečer v kripti bazilike sv. Petra v Rimu. Svoje sožalje so izražali k njegovi smrti naš presvitli cesar v prav iskrenih besedah, sožalje je izrazila tudi naša vlada in nemški cesar. Vsa kat. cerkev žaluje po svojem očetu. In zvonovi, ki so se tudi v naši deželi razlegali dan za dnem, so nam pripovedovali, kaj smo izgubili. Bodimo Njemu ki nam je tako blizu prinesel Kristusa večno hvaležni! Naša hvaležnost pa na obstoji posebno v tem, da izvršujemo v svojem življenju njegove nauke, posebno pa njegovo željo, da se v sv. obhajili združujemo s Kristusom, kadar le moremo, če mogoče tudi dan na dan! - - -

VOJSKA PO CELEM SVETU.

Poročila so že polna krvavih bitk na vseh straneh in povsod je Bog doslej podelil zmago orožju našemu in naših zaveznikov. Trdno prepričanje imamo, da ljubi Bog nas ne bo zapustil. Le pogledjmo, v kakšen imenu so narodi prišli za meč. Avstrijski cesar prosi pomoči Boga Vsemogočnega v svojem oklicu na narode. Nemški cesar v globoko resnih besedah poziva k molitvi vse svoje ljudstvo. Bavarski kralj pravi: »Zaupanje v Boga in njegovo pravičnost bo krepilo našo vojsko.« Saški kralj kliče vojakom, naj molijo in potem pravi: »In sedaj pojdite z Bogom!«

Na drugi strani pa je oklic francoske framazonske republike brezbožen, nikjer nič o Bogu. Francoski framazoni se v oklicu bahajo le s svojo modrostjo, ki pa obstoji v preganjanju katoličanstva in Bogu zvestega ljudstva. In ruski car govori sicer o Bogu, a v isti sapi poziva podanike njemu sovražnih držav, naj prelomijo svojem cesarju prisego zvestobe, o Bogu govori isti car, ki kruto ravna s katoličani na Ruskem in jih preganja v kljub temu, da jim je v trenutkih silne obljubil svobodo. Na pravičnega Boga se sklicuje ona car, ki je slovanske Poljake, Rusine in polno drugih narodov držal v največjem suženjstvu in krivici.

Svojih, ki so mu udani, Bog ne bo zapustil. Zato pa imamo najtrdnejše prepričanje, da bo končna zmaga z Božjo pomočjo naša!

*
*
*

V evropsko vojsko 11 držav je poslegla tudi Japonska. Doslej vojska med Nemčijo in Japonsko še ni izbruhnila, a bo mogoče vsak čas. Avstrija kot zaveznica Nemčije je primorana pomagati. Zato so prerusene vse diplomatske zveze tudi med Avstrijo in Japonsko. Naša bojna ladja »Cesarica Elizabeta« se bo z nemški skupaj borila v kitajskih vodah proti Japoncem. V ta boj pa so se nenadoma vmešale Ameriške Zed. Države, ki pošiljajo

svoje brodovje v Tihó Morje. Ameriške Države so izjavile, da pomeni vsak napad na nemško posest v Aziji vojsko Amerike proti Japonski. — Ker se v afriških kolonijah že vrše boji posameznih čet, je jasno, da bo v kratkem ves svet v ognju.

Medtem pa jih Francozi dobivajo po grbi, da je veselje. Bili so od početka vojske že trikrat tepeni: pri Mühlhausnu, Lagardu in sedaj v bitkah od 20—23. t. m. na celi črti od belgijske do švicarske meje. Glavni boj pa se je vršil okrog Metz-a še na nemških tleh, kamor so pridrli Francozi. Sedaj beže Francozi na celi črti in Nemci so na Francoskem. Francozom so prišli na pomoč Angleži s svojo konjenico. Toda ta je bila od Nemcev že tepena. Nemci so v Belgiji zasedli dalje Bruselj in pa od trdnjave Namur, ki je zadnja trdnjava na poti v Francijo, je padlo doslej 5 utrdb, 4 se še branijo.

Nemci v boju z Rusi niso tako srečni ker imajo pač vojaštva proti Rusom le toliko, da jih zadržujejo. Rusi so na nekaterih točkah udrli v Nemčijo. Zato so Nemci umaknili iz Rusije tiste čete, ki so prodrle že daleč v Rusijo.

Tem hujše pa napredujemo v Rusiji Avstrijci. Naši so na levem bregu reke Visle dospeli že do reke Kanionke, polovica poti do Radoma. Na desnem bregu Visle prodira druga naša armada proti Lublinu. Pri Krasniku, kakih 20—30 km od gališke meje se našim zoperstavi močna ruska armada 70.000—100.000 mož. V 3 dnevni bitki so se Rusi umaknili in bežali. Sedaj naši korakajo proti Lublinu. — V Bukovini pa so naši vrgli nazaj 20.000 Rusov, ki so hoteli udreti v deželo.

Junaško se drže naši fantje na srbski meji. Po bitki pri Valjevem naši niso hoteli zasesti mesta, ampak so se rajši držali Lešnice, Ložnice in Šabca. Tam sedaj čakajo naši, kako prodira od juga druga naša četa proti Valjevem. Pri Višegradu se je 20. in 21. avg. bil krvav boj s 30 bataljoni Srbov. Naši so Srbe vrgli iz močnih

postojank čez mejo proti Užicam. Tam se je boril tudi oni nemški oddelek, ki je iz Skadra prišel v Bosno. — Dne 18. so naši zasedli Plevje v Črnogori. — Kotor so Črnogorci obstreljevali 21. t. m. — naš pa Lovčen.

Povdariti moramo še junaštvo naše male križarke »Zenta«, ki se je rešila z moštvo do črnogorske obali. Rešilo se je okrog 170 mož v Črnogoro, kjer so sedaj ujetniki. Nekaj so jih gotovo rešile francoske ladje. »Zenta« se je nato potopila. Občudovanja je vreden pogum naših mornarjev, ki so se vrgli v boj proti 50-krat močnejšemu sovražniku. Štiri francoske velike bojne ladje so poškodovane. To je lep uspeh naše mornarice.

Kavkaz, ki je pod rusko vlado, se je spuntal. Turki se pripravljajo za vojsko z Rusi. Imajo že 300.000 ljudi pod orožjem in močno brodovje, ki se ne boji ruskega. Zelo dobro sta namreč Turkom prišli nemški ladji, ki so ju kupili.

Omeniti je še, da je tudi Egipt in Maroko (v Afriki) z nami in Nemčijo v vojnem stanju. To seveda ne pomeni nič.

To je glavni pregled dogodkov. V naslednjem naj pa važnejše dogodke natančneje opišemo.

Avstrijsko bojišče proti Srbiji in Črnigori.

O srbskih grozovitostih

Ranjenci, ki jih vozijo domov, pripovedujejo o velikih grozovitostih Srbov. Višje poveljstvo armade je ukazalo uvesti tozadevno poizvedbe, ki so dognale: Pri Srbskem Šabcu so našli več mrtvih vojakov naše armade, ki so bili onečlašeni. Našli so enega poročnika z razparanim trebuhom, enega vojaka z iztaknjenimi očmi, v votlini so bili vtisnjeni gumbi uniforme, našli so vojaka, ki je visel na drevesu, bil je brez glave in rok. Prebivalci v Srbskem Šabcu in v okoličanskih

krajih so streljali na naše čete večinoma iz zasede; osobito pa častnike in na male oddelke. Ko smo imeli Šabac že 24 ur zaseden, so še na naše vojake streljali. Krivci so bili po nagli sodbi ustreljeni. Iz neke tvornice v Šabcu so večkrat streljali na naše ljudi, enkrat celo s tvorniškega dimnika v častniško menažo, kjer so bili zbrani častniki. Tvornico smo zažgali. Pri Mišarju so vjeli ljudi, ki so streljali na vojake, ki so skozi Mišar korakali. Poročnik, kateremu so pripeljali vjetnike, je ukazal iz človekoljublja, da so izpustili neko nosno ženo. Komaj so žensko izpustili, je potegnila revolver in je človekoljubnega poročnika iz zasede ustrelila. Med bojem pri Tekerišu so razobesile srbske čete parlamentarno zastavo (bela zastava, znamenje, da se četa, ki jo razvije, uda). Avstro-ogrski poveljnik je nato ukazal, da se ogenj prekine in se je približal Srbom. Ko je bil s svojimi ljudmi od njih 300 korakov oddaljen, so otvorili nanj in na njegove ljudi moreč ogenj. Srbske redne čete obstreljujejo posebno rade naše zavezališča. Našo patroljo, ki je nosila nekoga ranjenega polkovnika, so Srbi iz neposrednje bližine postrelili. Celo srbski otroci se udeležujejo nečloveških krutosti.

30 srbskih bataljonov poraženih.

Na južno-vzhodnem bojišču, vzhodno od Višegrada-Rudo so avstrijske čete po vročih bojih dne 20. in 21. avgusta na celi črti vrgle nazaj okrog 30 srbskih bataljonov. Sovražnik je imel seboj veliko število gorskih, poljskih in tudi težkih topov.

Višegrad in Rudo ležita na bosansko-srbski meji (proti sanžaku Novi pazar, Višegrad ob izlivu Brzave v Drino, Rudo pa južno od Višegrada ob reki Lim, ki je pritok reke Drine. Oba kraja se nahajata na bosanskih tleh.

Veliko junaštvo naših.

V Sarajevo došli ranjenci pripovedujejo, da so se za nas zmagoviti boji pri Višegradu-Rudi vršili z veliko trdovratnostjo in ogorčenjem. Naše čete, ki so se bile hrabro in z občudovanja vredno bravuro, so zadale sovražniku velikanske izgube. Iz dejstva, da so samo za eno utrdbo našli 500 mrtvih Srbov, lahko sklepamo, da so bile srbske izgube velikanske. Da so bile tudi naše izgube znatne, je pripisovati veliki drznosti in preziranju usmrti, s katerim so se vrgle naše čete na sovražnika. Častniki pripovedujejo, da naših vojakov ni mogoče zadrževati in da jim je bajonetni naskok najljubši način boja.

Srbski vjetniki.

Medtem ko so v trdnjavo Rab pripeljali 1400 srbskih vjetnikov, ko jih v Gran pripeljali 3500, med njimi ranjenega Vaso Vujića, atentatorja Principa. Vujić je izjavil, da je pripravljen veliko izpovedati, ako se mu zagotovi, da ne bo kaznovan.

Vjetniki izjavljajo v pismih, ki jih pišejo domov, da Avstrijci lepo z njim ravnaajo.

Rusi beže pred Avstrijci.

Mali spopadi ob meji. — Naša konjenica izvrstna.

Rusi so, posebno vzhodno od Visle proti Lyovu na več krajih skušali vdreti v Galicijo. Prekoračili so tupatam mejo, a naši so jih takoj vrgli nazaj. V tem se je posebno odlikovala naša kavalerija, ki je kozake že dodobra nabila.

V Tomaškovem so napadli naši divizijo sovražne armade. Dva kozaška polka in ulanski polk so morali bežati. Vpad ruske konjeniške divizije so naši odbili. Pri Turynki in Kamionka-Strumilova so natepli po eno rusko brigado.

Tomaškov se nahaja na Ruskem, in sicer severno-zahodno od Sokala. Turynka in Kamionka-Strumilova ležita v Galiciji, v bližini Sokala.

V vas Dudinija pri Tarnopolu je vdrla nekaj ruskih kozakov. Avstrijske čete so takoj prijele kozake, ki so se morali umakniti, pustivši na bojišču 10 ranjencev in 30 mrtvih. Kozakom je pomagal oddelek ruske pehote. Kozaki so se spustili v divji beg. Od avstrijskih čet, katere so zapodile Ruse v beg, ni padel nihče. Imele so le nekaj ranjencev. Kozaki se zelo boje naše kavalerije in pa strojnih pušk. Napadajo le, če so v premoči.

Naše čete so zasedle mesto Sandomir ob meji. Naši zrakoplovci so pluli daleč v Rusijo in metali bombe.

Naši prodirajo!

Med tem pa je na levem bregu Visle prodiranje naših veselo šlo naprej. Med držnimi boji so naši prekoračili Liso Gorro, najvišji hribovje na Ruskem Poljskem, ter so dne 24. t. m. dospeli do reke Kamiena na polovici poti proti Radomu. — Naši bodo najbrže kmalu v Radomu, ki je glavno mesto gubernije istega imena.

20.000 Rusov tepenih.

Na Bukovinski meji pri Novi selici so Rusi napadli naše čete. Bilo je 20.000 Rusov. Naši pa so se tako dobro držali, da je sovražnik kmalu bežal. Več sto Rusov je vjetih.

Velika naša zmaga nad Rusi.

Na vzhodni strani Visle pri Krasniku so naše čete 23. t. m. zadele na močno rusko armado, ki je štela 2 armadna zborra — to je — 70.000—100.000 mož. Bitka je trajala 3 dni. Bojna vrsta je bila dolga 70 kilometrov. Še predno je bila bitka končana so naši vjeli 3000 Rusov, zaplenili 20 topov, več zastav in strojnih pušk s pripravo vred.

Rusi so bežali v divjem begu proti Lublinu. Naši so vjeli več ruskih oficirjev, ki so se udeležili svoj čas rusko-japonske vojske. Vsi izjavljajo, da so naskoki av-

strijskih vojakov bili mnogo hujši ko napadi Japoncev.

Nemške zmage proti Francozom.

Velikanska bitka, v kateri se je borilo gotovo 1 milijon vojakov, se je bila 20. do 23. avgusta pri Metz.

Zanimivo je, da poraze francoske vojske priznavajo celo Francozi. V tej bitki so bile tepene tudi angleške čete. Nemška poročila se glase:

Berolin (Kor.) urad 21. avg., ob 6. uri 15 minut popoldne.) V bitkah med Metzom in Vogezi so priborile čete vseh nemških rodov pod poveljstvom bavarskega prestolonaslednika zmago. Sovražnik, ki je z močnimi silami vdrl v Lotrinško, je bil s težkimi izgubami na celi črti vržen nazaj. Več tisoč sovražnikov je vjetih in sovražniku vzeti veliko topov. Celoten uspeh se še ne more pregledati, ker se je bojišče razprostiralo v večjem ozemlju kakor v bitkah vojske leta 1870. in 1871. in se jo je udeležila cela naša ondi nahajajoča se armada. Naše čete, prevete po nevzdržljivi sili prodirati naprej, sovražnika zasledujejo in nadaljujejo tudi danes bitko.

Metz leži v severo zahodni Lotarinški blizu francoske meje. Vogezi so pa gorovje, ki se vleče od juga proti severu ob meji med Francijo in Alzacijo. Proti severu meji to gorovje Gornjo Alzacijo in Lotarinško. Črta med Metzom in Vogezi je dolga približno 90 km.

Berolin, 22. avgusta. Wolffov urad poroča: Glavni generalni štab naznanja z dne 21. t. m.: Med Metzom in Vogezi, premagane francoske čete smo danes zasledovali. Umikanje Francozov se je spremenilo v beg. Ta uspeh nemške armade je omogočil Nemcem, da pridejo za hrbet francoskim četam, ki so udrle v Zgornjo Alzacijo. Razumljivo je tedaj, da se Francozi z vso naglico umkajo iz Alzacije. V Luneville so nemške čete že vporakale. Nemci so ujeli okoli 10.000 tisoč Francozov in 150 topov.

Berolin, 22. avg. Po zmagi pri Metz prodira nemška armada z velikansko silo v francosko ozemlje. Med Verdunom in Nancy-jem se neprestano vrši uspešni boji. Vshodno in zahodno od Dienze so Nemci izvojevali sijajne zmage. Nemška armada je izborna razpoložena. Vojno poveljstvo dela z vso silo na to, da se bo francosko umikanje spremenilo v vedno večji beg in zmešnjavo.

Verdun leži okoli 60 klm zahodno od Metza in okoli 40 klm oddaljen v notranjost Francije. Jugovzhodno, kakih 70 klm oddaljeno, leži francosko mesto Nancy, ki je bilo nekaj glavno mesto vojvodine Lotarinške. Mesto šteje okoli 110 tisoč prebivalcev. — Dienze je manjši kraj v nemški Lotarinški južno od Metza in kakih 15 klm oddaljen od francoske meje.

Zaeno z operacijo prve armade je udril nemški prestolonaslednik s svojo armado iz Luksemburga v francosko ozemlje, in premagal na obeh straneh Longwyja se nahajajočega sovražnika. Longwy leži na desni strani reke Chers blizu južne belgijske in jugozahodne luksemburške meje in ima okoli 8000 prebivalcev. Mesto je moderno utrjeno. Druga nemška armada se nahaja sedaj severno od francoske trdnjave Verdun.

Ta armada bi lahko sedaj med francoskimi četami, ki jih je na eni strani pritegnila nase prva armada in med onimi francoskimi četami, ki operirajo v Belgiji, udrila nemoteno proti Parizu in tako prišla za hrbet francoskim četam v Belgiji.

Berlin, 25. avgusta. O važnosti zmage armade nemškega prestolonaslednika na zahodnem bojišču severno od Metzja ob belgijsko-luksemburško-nemški meji pri Longwyju se poročča iz nemškega glavnega stana, da je bila francoska armada raztrgana in da se je umikanje francoske armade izpremenilo v nereden beg. Kavalerija zasleduje sovražnika. Nemška ofenziva je raztrgala francosko armado. Bitka se je bila v ozemlju, ki je pokriva gozd. Topničarji niso mogli z ognjem iz topov pripraviti napada, vsled česar je zmagala še bolj slavna.

V vojski ne zadene vsaka kroglja!

V moderni vojski so boji v bližini in boji nož na nož zelo redki. Iz prenetljivo velikanske daljave se strelja iz pušk in topov. Umljivo je zato, da z daljave tudi ni podana gotovost, da strel zadene. Bolj kot kdaj prej velja zdaj stara resnica, da ne zadene vsaka kroglja. Pri največji vojski, ki jo pozna novejša zgodovina, japonsko-rusko vojsko mislimo, so opazili, da je približno 150. strel iz topa smrtno zadel sovražnika in da je šele 3300. strel iz puške tudi zadel. Ta račun je nedavno napravil italijanski strokovnjak Giorgio Molli z ozirom na številke v boju pri Kinču. Tu so zavzemali Rusi zelo dobro postojanko, s katere so jih Japonci šele z najbesnejšim bojem pregnali. Radi posebnosti bojišča je moglo poseči v boj le 4415 Rusov. Japonci so pa napadli s premočjo 35.000 mož, ki seveda tudi niso vsi prišli do strela. Na ruski strani je stalo 54 poljskih topov, 10 mitraljez, 5 strojnih pušk in 77 oblegovalnih topov, ki so bruhali ogenj in železo na Japance. Japonci so napadli z 48 mitraljezami, 17 ladjinimi topovi in s 198 poljskimi topovi. Ob stari taktiki (končna odločitev boj na nož, mož z možem, po streljanju napad z bajonetom) bi bil sovražen del gotovo uničen. Tako je pa padlo na ruski strani le 100 častnikov in 1375 mož, na japonski strani pa 133 častnikov in 4071 mož.

Okrajna posredovalnica za poljska dela v Gorici.

Vsled odloka c. kr. okrajnega glavarstva v Gorici z dne 18. avgusta 1914 št.

11871/I se je dne 19. t. m. pod načelstvom dr. Fr. Pavletič-a, odvetnika v Gorici, ustanovila za politični okraj Gorica okrajna posredovalnica za poljska dela, ki ima nalogo posredovati izravnanje delavskih moči v posameznih občinah okraja t. j. skrbeti za to, da se delavske moči, sposobne za kmetijsko delo, potrebam primerno porazdele in izkoristijo v vseh občinah okraja tako, da ne bode v posameznih krajih takih delavskih moči preostajalo, v drugih pa primanjkovalo.

V odbor posredovalnice za poljska dela so izvoljeni veščaki v poljedelskih in gospodarskih strokah, gg.: Viljem Dominiko, ravnatelj kmetijske šole v pok. (načelnikov namestnik); Ernest Klavžar, kmetijski potovalni učitelj, (tajnik in blagajnik); Josip Kofol, mlekarški inštruktor; Anton Podgornik, učitelj na slov. kmetijski šoli; Silvij marko Obizzi, kletarski nadzornik; Svetoslav Premrou, ravnatelj »Goriške zveze«.

Okrajna posredovalnica za poljska dela uraduje v poslozju c. kr. okrajnega glavarstva v Gorici, soba št. 17 v II. nadstropju, in sicer za stranke za sedaj samo ob delavnikih od 9. do 12. predpoldne.

Da bode posredovalnica mogla svojo nalogo uspešno vršiti, pozivljamo vse komisije za opravo žetve, ki so bile ustanovljene na podlagi ukaza poljedelskega ministerstva z dne 5. avgusta 1914 št. 200 drž. zak., da posredovalnici nemudoma sporočijo, ali v dotični občini primanjkuje ali preostaja kmetijskih delavskih moči, koliko in kake vrste delavcev (eventuelno tudi breposeelnih tovarniških in obrtnih delavcev), sposobnih za kmetijska dela, je v posameznih občinah na razpolago, in odnosno, koliko takih delavcev v dotični občini primanjkuje.

Vsa slavna županstva in preč. župne urade pa prosimo, da ustanovitev okrajne posredovalnice takoj razglasijo in naše delovanje vsestransko podpirajo.

Priglasitve in poročila v zadevah naše posredovalnice se bodo tudi od vseh zasebnikov hvaležno sprejemala in primerno uvaževala.

Sicer smo preverjeni, da nas bodo v našem delovanju z besedo in dejanjem podpirali vsi, ki umevajo, kolike važnosti je posebno v sedanjih težavnih razmerah, da se vse razpoložljive moči organizirajo za pospravljenje pridelkov in obdelovanje zemlje.

V Gorici, dne 20. avgusta 1914.
Okrajna posredovalnica za poljska dela:
dr. Pavletič:
načelnik.

Živinorejcem in poljedelcem!

Število delovne živine se je v naši deželi zelo skrbilo, vsled česar je treba temu nedostatku priti v okom.

Deželni odbor pozivlja govedorejce, naj obdrže mlečno živino in teleta in naj prodajajo kot klavno živino le ono, ki je postala ne sposobna za pleme, oziroma, ki kaže biti za rejo neprimerna.

Tudi mesarjem bi bilo priporočiti, naj ne koljejo plemenske živine.

Dalje je treba misliti na to, da se ublaži pomanjkanje živil za vsakdanje potrebe. Deželni odbor priporoča prav tople našemu ljudstvu, da varčuje s temi živili. Kmetovalce pa pozivlja, da sedaj in v naslednjih mesecih izkoristijo vsa prosta zemljišča s tem, da goje na njih zimске vrtnine in spomladne vrtnine in da napravljajo konzerve sadja, vrtnin, sočivja, kolikor bi se ti pridelki ne dali stržiti.

Kmetijske organizacije in vsi zasebniki so naprošeni, da pomagajo ljudstvu v teh resnih časih s svetom in dejanjem.

Kdor se hoče v katerikoli kmetijski zadevi posvetovati, naj se obrne na deželni kmetijski urad, ki je vedno pripravljen pomagati.

Avstrijski Slovani dobe plačilo za svojo zvestobo.

Iz Berolina poročajo, da so celo nemški najvišji krogi sklenili delati na to, da dobe avstrijski Slovani po končani vojski za njih požrtvovalno pomoč — narodno avtonomijo. Poljakom je ista že zagotovljena po posebni proklamaciji.

Novice.

Volitev novega papeža se bo vršila 31. avgusta. Vendar ni gotovo, da bi za prihodnjo številko mogli poročati že o novem papežu, ker volitev navadno traja več dni.

Splošna je žalost med našim ljudstvom radi smrti sv. Očeta. Svete maše so se darovale zanj ob veliki udeležbi povsod po deželi. Saj pa tudi ostane neizbrisen spomin nanj, ki je le Kristusu živel in Kristusa ljudstvu podajal. V Gorici so sv. maše zadušnice zanj predvčeranjem, včeraj in danes. Danes jo je imel z veliko slovesnostjo prevz. knezonadškof sam. Vse oblasti so bile zastopane pri njej. Italijanski govor je imel Mons. Faidutti. Po mestu vilirajo z mnogih hiš črne zastave ali pa papeževe odete s črnim florom. Tudi mnogih okna kažejo znake žalosti. Plinovne svetilke po mestnih ulicah so odete v črn flor in gorijo. Mesto Gorica se je posebno danes odelo v žalost radi smrti velikega papeža ljubljenege Pija X.

Č. g. Edvard Mežnaršič, o katerem smo poročali, da je obolel, je okreval popolnoma.

Posle c. kr. okr. šolskega nadzornika za goriški okraj začasno rešuje g. prof. I. Ipavec C. pr. okr. š. nadzornik g. dr. Pavlin je namreč odšel v vojsko.

Izkazi o izgubah nam doslej še niso došli, ker državna tiskarna na Dunaju tiska nov natis. Kakor hitro dosepejo, se potom knjigarne K. T. D. dopošljejo vsem, ki so jih naročili.

Poročila o vojnih dogodkih so takoj kakor pridejo, razobešena na deski »Novega Časa« pri knjigarni »Kat. tisk. društva«.

Črniška dekanijska duhovščina je poklonila v dar dne 24. t. m. križec in verižico svojem bivšemu dekanu, sedanjemu monsingeru in kanoniku stolnega kapitlja

v Gorici v znak svojega spoštovanja in hvaležnosti. Nagovoril ga je starosta dek. duhovščine preč. g. župnik Blažij Grča ter mu izročil dar. Monsignor se je nato vidno ginjen zahvalil. Splošen vtis je bil, kako težko se je ločiti Monsignoru od prijateljev duhovnikov in duhovnikom od dragega in spoštovanega dekana. Bog daj Monsignoru tudi na novem odličnem mestu zadovoljnost in duhovnikom vrednega naslednika.

Novi tečaj »Rdečega križa« za pomožne bolniške strežnice v slovenskem jeziku se bo pričel okoli srede septembra, ker bodo trajali izpiti prvega tečaja 2 tedna najmanj. Pogoj za vsprejem je: neomadeževana preteklost, telesna sposobnost (trdno zdravje), najmanj ljudskošolska izobrazba in starost 20—40 let. Prošnje za vsprejem v ta tečaj naj se vlagajo pri vodstvu »Rdečega križa« v Gorici ali pa pri voditelju tega tečaja primariju dr. Ant. Brecliju v Gorici, Gosposka ulica 6. Prošnje je opremiti z nekolekovanimi uradnimi podatki o starosti, pristojnosti in neomadeževani preteklosti in vložiti najkasneje do 10. septembra na eno gori označenih mest.

Kraji, kjer so bili doslej nastanjeni vojniki, dobe zopet vojaštvo. Rekruti armade in domobranstva se bodo odslej iz ozirov na vojaško izvežbanje, posebno pa iz gospodarskih ozirov premestili izven svojih dopolnilnih poveljstev v take kraje, kjer so tudi doslej bile vojaške posade. Tako bodo odslej manjši garnizijski kraji, ki so gotovo obžalovali odhod čet, zopet dobili stalno vojaštvo.

Dne 6. septembra vsi verniki na Gradu pri Mirnu! Vže par let sem izbirajo se Marijine družbe goriške okolice prvo nedeljo septembra h skupnemu shodu na Gradu nad Mirnom. Radi izvanrednih dogodkov bomo letos praznovali to nedeljo še bolj slovesno. Po želji pokojnega sv. Očeta Pija X. in s privoljenjem našega preljubljenega kneza in nadškofa priredimo prvo nedeljo dne 6. septembra izvanredno slovesno procesijo, da izprosimo pri žalostni Materi Božji blagoslova in pomoči za našega preljubega vladarja, za naše podorožje vpoklicane vojake in za našo preljubo Avstrijo.

Ob 8. uri zjutraj zbero se vsi verniki v župnijski cerkvi v Mirnu, od koder gredo v procesiji na Gradi, kjer se ob 9. in pol začela slovesnost.

Prečastite gg. duhovnike iz goriške okolice prosimo, da to slovesnost svojim vernikom v cerkvi prih. nedeljo naznanijo.

Župnijski urad v Mirnu in misijonarij na Gradu.

Na znanje: Darovi in darovatelji bodo v zaporednih izkazih priobčeni v goriških in tržaških slovenskih listih. To velja za pošiljatve na dr. Jos. Sreberničča oz. slovenski odsek Dež. pom. društva »Rdečega križa«. Seznam darovateljev po posameznih občinah se bo na željo tudi priobčeval v istem redu, v katerem so pošiljatve na dr. Sreberničča prihajale. Vendar pa prosimo darovatelje, naj potr-

pe, ker nam je nemogoče priobčiti imena vseh darovateljev.

Pristopajte kot člani k Dež. pomožnemu društvu »Rdečega križa«! V sedanjih časih je vsakemu popolnoma jasno, kolikega pomena je »Rdeči križ« za celo armado, posebno pa za one, ki iz ljubezni do domovine morajo krvaveti in trpeti. »Rdeči križ« zbira že v mirnih časih sredstva, da more ob času vojske pomagati ranjenim in bolnim vojakom ter njih trpljenje kolikor mogoče lajšati. Vabimo vse, da pristopijo kot člani temu res patrijotičnemu društvu, ki stoji pod pokroviteljstvom cesarja samega, sedaj, ko nam je njegov pomen v polnem obsegu pred očmi. Članarina znaša letno 4 K. — Dolej je pristopilo, članarino vplačalo ter bilo v društvo sprejetih naslednjih 22 gospodov: Dr. Ivan Novak, odvetnik; Andrej Ipavec, profesor; Dr. Josip Srebernič, profesor teologije; Dr. Ignacij Kobal, katehet; profesor Mastnak; Dr. Bratina; Jernej Kopač; župnik Jakob Rejec v Solkanu; Adolf Schaup, telovadni učitelj; Josip Fon, državni in deželni poslanec; Josip Fon posestnik; Vladimir Koršič, učitelj; Matija Bizjak; Mihael Turk, brivec; Anton Gerbec, poslovodja; Andrej Čermelj, trgovec; Josip Kutin, trgovec; Fran Trnovec, čevlj. mojster; Drašček Karol, pek. mojster; Ivan Faganelj, posestnik; Bačnar Filip, delovodja; Uršula Fon gostilničarka, vsi v Gorici. — Drugi v mestu in na deželi, sledite v čim večjem številu! Priglasila in članarino sprejema dr. Jos. Srebernič, prof. bog. v Gorici.

Šolsko leto. Kakor čujemo od različnih strani, žele stariši, posebno v mestu, in tudi drugod, da bi se šolski poduk začel o navadnem času. In to je popolnoma umevno, ker mladina brez potrebnega nadzorstva trati svoj čas s potepanjem ter pozablja še to, kar se je naučila. Tudi naša iskreno želja je, da bi šolske oblasti poskrbele za otvoritev poduka ne le na ljudskih, temveč tudi na srednjih šolah, ker je to v največjo korist ne le mladine, ampak vsega prebivalstva.

Začetek šolskega leta na ljudskih šolah v goriškem pol. okraju. — Od zanesljive strani smo izvedeli, da prične šolski pouk na ljudskih šolah kakor po navadi, t. j. s 1. septembrom, kolikor je to mogoče pri sedanjih izrednih razmerah. Šolska vodstva dobe v kratkem času navodila, kako jim je postopati.

Slovenska skupščina tretjega reda v Gorici je želela iti na božjo pot in sicer na Sveto Goro, kakor je že bilo oznanjeno, prosit Mater božjo blagoslova in pomoči božje za naše vojake in njihove družine. Namesto na Sveto Goro, bodo imeli udje tretjega reda na Kostanjevici svojo uro molitve pred presv. Rešnjem Telesom, da bodo dali zraven denarne pomoči, katero so že izročili za rdeči križ in družine vpoklicanih vojakov, tudi duhovno pomoč. Prihodnjo nedeljo ob 4. uri in pol popoldne bo presv. Rešnje Telo izpostavljeno in udje bodo skupno opravili predpisane molitve, namreč litanije vseh

svetnikov, potem bo še lahko vsak za se opravil svoje molitve. K obilni vdeležbi vabi vodstvo tretjega reda.

Slovesnost v Vojščici. Preteklo nedeljo smo imeli slovesno posvečenje Marijinih hčer v »Marijino družbo«. Ljudstva vse polno. Občina v zastavah. Prekrasen govor je imel prečastiti gospod dr. Ig. Kobal. Deklice so se z velikim veseljem posvetile Mariji Devici in ji obljubile zvestobo. Bog daj in Marija! Počastile so je Marijine hčere iz Komna, Zagrajca, Temnica in v velikem številu iz Brestovice, za kar naj jim bodi srčna hvala! Marija Brezmadežna poplača naj jim obilno nam skazano čast, in trud dolge, težavne poti! Hvala za pomoč sosedu preč. g. Jos. Kosu, kakor tudi dvema gg. bogoslovcema. Prve dni novembra sledi drugo slovesno posvečenje, novih, ravnokar sprejetih deklic. Ve pa spoštovane in drage hčerkice »bodite stanovite in zveste hčerkice Marijine, in Marija bo Vam zvesta mati!«

Dekliški Marijini družbi v Solkanu. Nepopisno lepo in milo se nam je zdelo ko smo prošlo nedeljo 23. t. m. praznik prečastega Srca Marijinega, bili navzoči pri presrčnem dogodku v župni cerkvi sv. Štefana v Solkanu. Cerkev je bila res natlačeno polna. Pred oltarjem pa so bile zbrane prve cvetke Marijine družbe, ki so se kot prelep šopek posvečevale nebeški kraljici. Dekliška Marijina družba se je ta dan v Solkanu vstanovila! Kakor da bi žarek samega nebeškega miru zasijal nad ljudstvom, ki trepeče sredi vojskinega meteža, tako se je zdelo vsem, slovesnost nežna, ki so bili zraven. Cela občina se je s posebno tridnevnicco, ki jo je vodil preč. g. P. Ramšak, pripravljala na ta dan. Nad tisoč jih je zjutraj pristopilo k sv. obhajilu. — Sprejem je vršil Mons. Jož. Pavletič. Po sprejemu je blagoslovil domači g. župnik Jak. Rejec dvorano, kjer ima Marijina družba svoj sedež. Z vso iskrenostjo je članice v njej pozdravil on, ki se je za vstancvitev družbe toliko prizadeval. Bodi ta družba v srečo in ponos celemu Solkanu! Mi jo cenimo in radi imamo vsi že sedaj, in ji želimo najlepšega razvoja v čast Božjo in proslavo nebeške kraljice! ©

Sir na prodaj! Iz Podbrda: Mlekarska zadruga »Sirarna« na Bači razpolaga še z veliko množino polnomastnega sira. Cena je za kg 1 K 64 v. Kupci oglašite se dokler je še čas. Hlebi tehtajo od 15—20 kg.

Pozor pred gotovimi ljudmi! Paragraf 308 kazenskega zakona določa: »Kdo z javnim razglaševanjem napačno, javno varnost vznemirjajočo govorico, brez zadostnih uzrokov raznaša ali naprej razširja neverjetnosti, je kriv prestopka in ga je kaznovati s stroгим zaporom od osmih dni do treh mesecev!«

Pod to določbo ne spadajo samo izmišljene govornice, ki se tičejo vojske in vojakov, ampak tudi tiste, nesramne govornice, katere laški iredentistični krogi mečejo v svet proti našemu prevz. g. knezonadškofu in drugim veleuglednim o-

sebam pri nas. Niso to samo obrekokanja najbolj umazane vrste, s katerimi hočejo ti irendentistični krogi drugim škodovati sebe pa hinavsko predstavljati kot nekaj, kar niso bili nikdar, s tistimi govoricami se ljudstvo še mnogo hujsje razburja, kakor pa z izmišljenimi govoricami o vojski!

Nevilhte in toča. Skoraj teden dni so razsajale po gorah hude nevilhte. Lilo je in treskalo, da je bilo groza. Ponedeljek je vrh tega ponekod tudi toča bila in je posebno v Nemškem Rutu, v Strziščah in Kalu napravila mnogo škode na ajdi, ki je tako epo obetala. Posebno kraje pod Črno Prstjo obiskujejo name že več let zaporedoma in uničujejo zlasti ajdo. Če ni toče, je suša, ali pa oboje ali pa prezgoden mraz, da ne more dozoreti. Sam Bog nam pomagaj!

Sv. Višarje. Župni urad v Žabnicah na Kor. poroča: Od slej dalje do rožnienske nedelje bo na sv. Višarjih samo ob nedeljah in praznikih ob 7. uri ena sv. maša. V izrednih slučajih naj se pravčasno obrne na župni urad Žabnice, in se bo rade volje z vsem postreglo.

Velikodušen dar je naklonil »Rdečemu križu« v Gorici profesor na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici in akademski slikar g. Anton G. v. a. i. z; svojih izza raznih umetniških razstav znanih mojstrskih slik je podaril v nominalni vrednosti pettisoč (5000) kron imenovanemu društvu z določitvijo, da pritiče izkupiček v enakih delih — po eno tretjino — »Rdečemu križu« samemu, potem ubožnim rodbinam pozvanih vojakov in pa »Vojno-podpornemu odboru na ckr. okrajnem glavarnstvu v Gorici«.

Zahvaljujoč kar najtopleje blagosrčnega darovalca na plemenitem činu, pozivljemo imovitejše rojake, da porabijo ugodno priliko ter odličijo svoja stanovanja s pristnimi umotvori, a hkrati izvrše plemenito delo ljudomilosti.

Razstavo slik, ki so na prodaj, je drage volje prevzel tukajšnji umetalni vrtinar g. M. Hnatyszyn (na Travniku) na čemer mu bodi tem potem izrečena iskrena zahvala. Slovenski odsek »Dež. pom. društva Rdečega križa« v Gorici.

Ponesrečena žena umrla. K nesreči v Selu Vp. se nam dodatno sporoča: Ponesrečena žena se imenuje Karolina B. v. c. a. r. in je umrla že prih. dan 17. t. m. Kamen ji je priletel na glavo ravno ko je pobožno prepevala litanije M. B., zjutraj je prejela sv. pakramente. Obiskal jo je tudi g. dr. Breclj, ki se je peljal mimo Sela in je bil obveščen o nesreči; računil ni ničesar. Stara je bila komaj 27 in pol let in komisija je dognala, da je bila drugače popolnoma zdrava. Sorodnikom naše sožalje.

Čevljarska zadruga v Mirnu je dobilo od vojne uprave toliko naročil za izdelovanje vojaškega obuvala, da bode za več mesecev zaposlena čez glavo. Vže sedaj izdeluje izključno vojaško obuvalo nad sto delavcev. V teh resnih in kritičnih

časih ko primanjkuje povsod zaslužka, spoznavajo s hvaležnostjo vsi, kolikor zaslug si je iztekel za našo občino naš preč. g. župnik Ivan Rejec deželni poslanec, ko je ustanovil z velikimi žrtvami »Čevljarsko Zadrugo« ki je največa zadruga te stroke v celi Avstriji.

»Soča« in »Primorec« sta nehala izjati pret. teden. Zadnji petek je izšla zadnja številka. Tudi znani laško liberalni list »Corriere« je nehaj izhajati.

Poljsko delo v baški dolini. Z veliko težavo so ljudje posekli seno, pa tudi ne še povsod. Seči imajo še deloma v Nemškem Rutu, v Kuku, Strziščah in v Podbrdu. Pomanjkanje delavcev se čuti zelo. A zdaj bo treba še seno spravljati s planin, da ga kasneje ne poberejo plazovi; treba bo mlatiti, otavo seči in to in ono težko delo še čaka, dokler ne pride najtežje, namreč sekanje drvi in spravljanje domov.

Deklica rešila vlak. S Hrvaškega poročajo: V pretekli dnevi je pasla Manda Žepčević iz Dragovaca goved. Ko se je s paše vračala je zapazila 10 korakov daleč v vrbah skrita dva kmečko oblečena moža, ki sta nekaj metala pod železniški most, čez katerega bi moral peljati vlak čez kratek čas. Deklici se je počenjanje neznancev zdelo sumljivo, tekla je in je mahajše z rokami hotela vlak ustaviti, a ker je strojevodja ni opazil, je mahala z robcem, nakar se je vlak ustavil. Vlakovodji je deklica povedala, zakaj da je ustavila vlak. Vlakovodja in en železničar sta se podala k mostu in sta našla pod njem res eksplozivne snovi.

Jezuitski general p. Fr. Ks. Wernz je umrl v Rimu. Rojen je bil l. 1842 na Virtemberškem. Bil je znan znanstvenik.

Na smrtni postelji zgorela. Strašna nesreča se je zgodila v soboto, 15. t. m. na Dunaju. Ondi je ležala v svojem stanovanju že krog devet mesecev na jetiki bolna 60letna Genovefa Prosher. Bližala se ji je že smrt, njeno truplo je bilo le še kost in koža. Poleg postelje holnice je gorela »večna« luč, napolnjena s petrolejem. V soboto zjutraj je šla nečakinja bolnice, goska Karolina Wonschek, ki je stregla svoji teti, na trg in je pustila bolnico med tem samo v zaklenjeni sobi. Kmalu nato so se čuli iz stanovanja kliči na pomoč. Priskočili so sosedje, ki so zapazili, da se pri špranjah vrat kadi gost dim. Udrli so v stanovanje. Postelja, na kateri je ležala bolnica, je bila v plamenu. Ogenj so hitro pogasili. Umirajoča revica pa je dobila težke opekline. Ko je došel policijski zdravnik, je mogel konstatirati le njeno smrt. Najbrže je gospa s premikanjem prevrnila poleg postelje stojčo »večno« luč, tako, da se je petrolej razlil po postelji, ki je pričela goreti. Gasilno in reševalno društvo sta bili takoj na delu.

Samoumor 17letnega dekleta. V ponedeljek okrog 7h zvečer se je vrgla z mostu čez Korenj v ulici Ponte Nuovo 17letna Jožefa J. e. r. m. a. n., zaposlena v tovarni v Stračicah. Doma je iz Spodnje

Šiške pri Ljubljani. Videli so jo nekaj časa hoditi tam okrog. Baje je jokala. Mrtva ni bila takoj. Ko so jo prenesli v neko bližnjih hiš in ji dali svečo v roke, je mrtvaško svečo še držala. Umrla je še le čez kake pol ure.

Framazonstvo in srbska propaganda.

Znano je, da ima evropsko framazonstvo svoje najtrdnije korenine v Franciji. Znano pa je tudi, da se je srbska mladina vzgojevala največ v Franciji. Dejstvo je tudi, da obstoji v Belgradu framazonjska loža, ki ima svoje društvene prostore v isti hiši kot znano srbsko društvo »Narodna obrana«, iz katerega izvira srbsko gibanje, ki stremi za tem, da razširi moč srbstva potom nezadovoljnosti med avstrijskimi Slovani. Načrt je bil: Avstrijske Slované hujskati, zanesti med nje revolucionarnega duha in pripraviti tla do upora. Narodna društva, ustanovljena z namenom podpirati narodnost, pod tem namenom pa framazonstvo, naj bi služila v to. Srbsko društvo »Prosveta« je bila le podružnica framazonjske lože. Provročitelj umora v Sarajevem, srbski major Tankosić in drugi njegovi kompanjoni, so člani framazonjske lože v Belgradu. Tudi Princip je bil sprejet v to organizacijo. Neki francoski framazonjski časopis je že 15. septembra 1910 napovedal umor avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda. Narodnost je bila samo plašč, ki naj bi zakrival framazonstvo. Srbski morilci so imeli pripravljen strup, s katerim bi si po izvršenem napadu ali umoru vzeli življenje. Principu se to ni posrečilo, ker se mu je steklenica, v kateri je imel strup, razbila. Ali more biti človek, ki gre pri polni zavesti najprvo moril, potem se hoče pa zastrupiti, drugega kot framazon, to je član družbe, kateri vlada in jo vodi satan. Satan zanikanjanja, satan razdiravanja — gospodar teme in pregrehe! — To da misliti!

Najnovejše vesti.

Avstrijske čete pri Krasniku porailze 200.000 Rusov.

Dunaj, 26. avg. ob 10h zv. Po poročilih vojnih poročevalcev se je na ruski strani borilo 4—5 armadnih zborov s približno 200.000 možmi.

Ruska fronta se je raztezala od Frambola do Jožefovega ob Visli. Rusi so najprvo pričeli boj z 2 zboroma, eden je prodiral severno od Frambola, drugi pa južno od Krasnika. Bitka je bila v nedeljo 23. t. m.

Pozneje sta udarila od severa najmanj še 2 ruska armadna zbor. Bitka se je nadaljevala in Rusi so bili popolnoma razbiti. V begu so se umaknili proti Lublinu.

Naša konjenica je sovražnika z vso silo zasledovala.

